บทที่ 6
สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง **รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์** เป็นการวิจัยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน ทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมดำเนินการวิจัยดังนี้

สรุปผลและผลที่ได้รับ

ในการหา รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา เพื่อให้การดำเนินวิจัยสามารถวัดได้ทั้งในด้านพฤติกรรมและรูปธรรมจึงใช้เครื่องมือการวิจัยหลายวิธี ได้แก่ Focus Group แบบประเมินความคิดเห็น (ปลายเปิดและปลายปิด) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ปลายเปิดและปลายปิด) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การทดลอง การสังเกต การระดมสมอง (Mind Mapping) การเปิดเวที การถอดบทเรียน สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ว่า บริบทพื้นที่การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้พูดคุยกับตัวแทนผู้นำในชุมชนจากหลายภาคส่วน นำโดย ผู้ใหญ่บ้านบ้านเมืองแกใต้ หมู่ 14 และนายนัฐวุฒิ วิสายอน เจ้าหน้าที่ที่ประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก พบว่า ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์ ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนาเพื่อให้ประชานมีรายได้เพิ่มขึ้น ต้องการบริหารจัดการน้ำโดยใช้พลังงานทางเลือก ขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น จึงคณะผู้วิจัยจึงหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรน้ำ คือ รูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยสรุปรูปแบบการจัดการน้ำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการจัดการกลไกคณะทำงานโดยสร้างความเข้าในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดระบบสารสนเทศ มีการจัดการที่ดี เน้นความสัมพันธ์เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ มากกว่าเน้นกฎระเบียบและการควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณพัฒน์ ทองคำ และคณะ (2556) โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาระบบบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่กรณีประเด็นเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำและภัยพิบัติจากน้ำอย่างมีส่วนร่วมลุ่มน้ำย่อยคลองท่าดีจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคการเกษตรและการจัดการภัยพิบัติสามารถสร้างผ่านการจัดทำระบบกลไกคณะทำงานที่เหมาะสมมีการจัดทำระบบสารสนเทศเรื่องน้ำรวมทั้งการกิจกรรมการฟื้นฟูรักษาและใช้ประโยชน์จากน้ำร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกันและรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมสำหรับลุ่มน้ำคลองท่าดี คือการจัดการกลไกควรมีการพัฒนากลไกคณะทำงานโดยเริ่มต้นจากการหาคนที่มีความเหมาะสมและสร้างความเข้าในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดระบบสารสนเทศและต้องมีปฏิบัติการร่วมสำหรับแนวทางการจัดการน้ำเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชนยังเน้นการใช้กฎกติกากลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการใช้น้ำในชุมชนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ (2557) ทำวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำยวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน เน้นการสร้างรูปแบบการจัดการทรัพยากรนาเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีความเหมาะสมกับชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำยวมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชนประกอบด้วย การเพิ่มความตระหนักและความรู้ให้กับชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วม โดยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก มีการนำนวัตกรรมได้นวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่คนในชุมชนสามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชนต้นทุนประมาณ 4,000 บาท พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร้อยละ 100 (10 ครัวเรือน) ช่วยให้คนในชุมชนได้เป็นทางเลือกในการนำน้ำขึ้นมาใช้โดยไม่มีการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมัน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้

เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีเป้าหมายดังนี้

1. เป้าหมาย

1.1 เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

1.2 เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 10 ครัวเรือน

วิธีการวัดผล ประเมินผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีวิธีการวัดผล ประเมินผลดังนี้

1. การศึกษาบริบทของรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาบริบทของชุมชนในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชนบ้านเมืองแก หมู่ 14 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งจากโปรแกรมการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาแบบเร่งด่วน (RECAP) ของตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และจากการลงพื้นที่สำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ทำให้ทราบบริบทพื้นที่และแนวทางการขับเคลื่อนของชุมชนด้วย

2. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วัดผลโดยใช้ระบบสูบน้ำแบบจักรยานปั่นโดยไม่ใช้พลังงาน การสำรวจ การสังเกตโดยใช้ภาพถ่ายก่อนและหลัง ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชนหมู่ 11 พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร้อยละ 100 (10 ครัวเรือน) มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมสำหรับครัวเรือนโดยใช้นวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่คนในชุมชนสามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน ต้นทุนประมาณ 4,000 บาท พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานร้อยละ 100 (10 ครัวเรือน) ช่วยให้คนในชุมชนได้เป็นทางเลือกในการนำน้ำขึ้นมาใช้โดยไม่มีการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมัน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้

ข้อเสนอแนะ

ชุมชน

1. ด้านแนวปฏิบัติที่ดี ตัวแทนชุมชนได้เล็งเห็นแนวปฏิบัติที่ดีด้านรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีแนวคิดว่าจะดำเนินการในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือน้ำมันลง เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้

2. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสม ตัวแทนชุมชนมีแนวคิดด้านรูปแบบการจัดการน้ำโดยไม่ใช้พลังงานว่าช่วยให้คนในชุมชนได้ออกกำลังกายไปด้วย สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ได้เมื่อหยุดปั่นได้

3. ด้านการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของชุมชนหมู่ 14 ตัวแทนชุมชนได้สะท้อนผลจากการเข้าร่วมศึกษาดูงานระบบน้ำแบบไม่ใช้พลังงาน (ระบบดูด ดึง ดัน) ณ เรือนจำชั่วคราวอำเภอนางรอง เป็นแหล่งศึกษาดูงานที่มีระบบบริหารจัดการน้ำในหน่วยงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ และเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมของสมาชิกในชุมชน

4. ด้านความต้องการพัฒนาในพื้นที่ตัวแทนชุมชนได้แนวคิดนวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศ สามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน ต้นทุนประมาณ 4,000 บาท นำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการอบรมครั้งนี้และจากการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น ๆ มาส่งเสริมให้เกิดชุมชนต้นแบบที่สามารถจัดการตนเองด้านการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรระดับครัวเรือนเพื่อขยายผลสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

นักวิจัย

1. เป็นการส่งเสริมนักวิจัยให้เกิดเครือข่าย ความสัมพันธ์กับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

2. เป็นการสร้างและค้นหาองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ในประเด็นที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันได้

3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักวิจัยของมหาวิทยาลัย ทำงานเพื่อชุมชน เกิดทีมวิจัยที่มีหลาย ๆ สาขาดำเนินการร่วมกัน

นโยบาย

1. อบต. ผลักดันให้เกิด รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสามารถนำแนวปฏิบัติที่ดีที่ได้จากการเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ไปปรับใช้ในพื้นที่ได้